

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y cyfarfod:	4 Gorffennaf 2023
Teitl:	Diweddariad ar y Gwasanaethau Bysiau Cyhoeddus gan gynnwys yr ymarfer caffael diweddar
Diben yr adroddiad:	Rhoi diweddariad i'r Cabinet ar y sefyllfa bresennol
Er:	Gwybodaeth
Portffolio Cabinet ac Aelod Cabinet:	Y Cynghorydd Keith Henson – Aelod Cabinet ar gyfer Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol a Rheoli Carbon

CEFNDIR

1.0 Cyllid y tu hwnt i'r Cynllun Brys ar gyfer y Sector Bysiau

Ym mis Ebrill 2023, cadarnhawyd y byddai'r Cynllun Brys ar gyfer y Sector Bysiau yn dod i ben. Dywedwyd i ddechrau y byddai'n dod i ben ar 30 Mehefin 2023, fodd bynnag, cafodd hyn ei ymestyn wedyn i 24 Gorffennaf 2023 i gyd-fynd â diwedd y flwyddyn ysgol.

Yn dilyn y cyhoeddiad hwn, cododd Awdurdodau Lleol a Gweithredwyr bryderon sylweddol gyda Llywodraeth Cymru (LIC) mewn perthynas â'r effaith y byddai tynnu cyllid yn ôl yn ei chael ar hyfywedd gwasanaethau cyhoeddus, a'r potensial i weithredwyr bysiau dynnu gwasanaethau masnachol yn ôl yn ogystal â rhoi contractau yn ôl ar gyfer gwasanaethau sy'n cael cymhorthdal o 24 Gorffennaf 2023.

Yn dilyn hynny, mae LIC wedi cadarnhau ei bod yn ceisio cyflwyno mecanwaith cyllido dros dro i gefnogi Gwasanaethau Bysiau Cyhoeddus wrth iddi geisio cyflwyno model masnachfreinio yn raddol ledled Cymru.

Bydd hyn yn gefnogaeth a ddarperir yn uniongyrchol i Ranbarthau (cydnabyddir Ceredigion fel Rhanbarth yn ei rhinwedd ei hun), yn hytrach na chefnogaeth uniongyrchol i Weithredwyr unigol fel y gwnaed gyda'r Cynllun Brys ar gyfer y Sector Bysiau.

Mae swyddogion o Geredigion wedi bod yn cymryd rhan mewn cyfres barhaus o gyfarfodydd ar lefel ranbarthol a chenedlaethol gyda Thrafnidiaeth Cymru (TrC), LIC a Gweithredwyr i gadarnhau'r canlynol:

1. Y lefelau gwasanaeth presennol ym mhob Rhanbarth (amlder, dyddiau gweithredu a ffenestr weithredu) ac a fyddai posibilrwydd i leihau'r lefelau gwasanaeth presennol a'r lefelau cyllid sydd eu hangen i'w cynnal.

- Mae rhwydwaith bysiau cyhoeddus lleol Ceredigion (ac eithrio gwasanaethau Traws Cymru) eisoes yn cael ei ystyried yn is-optimadd gyda lefelau gwasanaeth yn parhau i fod yn is na'r lefelau cyn Covid.
 - Mae TrC/LIC wedi cydnabod nad oes fawr ddim posibilrwydd o leihau lefelau gwasanaethau yng Ngheredigion yn fwriadol ymhellach.
2. Yr effaith bosibl ar lefelau gwasanaeth wrth ddod â'r Cynllun Brys ar gyfer y Sector Bysiau i ben.
- Mae tebygolrwydd uchel y bydd y gwasanaethau sydd wedi'u cefnogi gan y Cynllun Brys ar gyfer y Sector Bysiau hyd yma naill ai'n cael eu canslo ac yn peidio â gweithredu neu'n cael eu rhoi'n ôl (yn achos llwybrau sy'n cael cymhorthdal gan y Cyngor) ac, ar ôl cwblhau ymarferion caffael, bydd cynnydd sylweddol ar gost contractau.
3. Pa ddiffyg cyllid sy'n debygol o godi o ganlyniad i gontractau sy'n cael cymhorthdal yn cael eu rhoi'n ôl neu'n dod i ben yn naturiol ac yn cael eu hail-dendro.
- Gan fod yr holl gontractau ar gyfer Gwasanaethau Bysiau Cyhoeddus sy'n cael cymhorthdal gan Geredigion i fod i ddod i ben naill ai ar 31 Awst 2023 neu 31 Rhagfyr 2023, roedd y Cyngor mewn sefyllfa ffodus ei fod eisoes wedi dechrau proses gaffael.
 - Felly, mae swyddogion wedi gallu cyfrifo'r diffyg ariannol rhwng prisiau'r contractau yr oedd y Cyngor yn eu talu yn 2022 a'r cynigion a gyflwynwyd gan Weithredwyr.
 - Gan ddefnyddio'r wybodaeth o'r broses gaffael mae'r Cyngor wedi cadarnhau wrth TrC/LIC mai ei ofyniad am gymorth o 24 Gorffennaf 2023 – 31 Mawrth 2024 yw £518,000. Mae'r Cyngor hefyd wedi cadarnhau wrth TrC/LIC y bydd ganddo ofyniad cyllid blynyddol parhaus o £846,000 ar gyfer oes y contractau a ddyfernir (2 flynedd + opsiwn i ymestyn am 1 flwyddyn + 1 flwyddyn arall).
4. Pa ddiffyg ariannol a all godi os bydd yn ofynnol i Gynghorau ddarparu gwasanaethau newydd yn lle'r gwasanaethau masnachol presennol sy'n cael eu terfynu gan Weithredwyr.
- Ar hyn o bryd, nid oes unrhyw Weithredwyr wedi cadarnhau eu bod yn bwriadu canslo gwasanaethau masnachol sy'n gweithredu yng Ngheredigion, fodd bynnag, oherwydd natur y farchnad gwasanaethau masnachol, mae'n debygol na fydd Gweithredwyr eisiau cadarnhau eu sefyllfa i Awdurdodau Lleol.
 - Hyd nes y bydd Gweithredwyr yn cyflwyno unrhyw hysbysiadau canslo i'r Comisiynydd Traffig, nid yw'r Cyngor mewn sefyllfa i adolygu nac ystyried y goblygiadau.
 - Mae'r Cyngor wedi cadarnhau wrth TrC/LIC, os caiff unrhyw wasanaethau masnachol eu canslo, yna gallai'r cyllid sydd ei angen ar Geredigion gynyddu os oes angen i'r Cyngor ystyried darparu

gwasanaethau newydd sy'n cael cymhorthdal yn lle'r gwasanaethau masnachol a ganslwyd.

Er nad oes cadarnhad ffurfiol/ysgrifenedig wedi dod i law eto, mae'r Cyngor yn deall y bydd y cais am gyllid o £518,000 ar gyfer y cyfnod 24 Gorffennaf 2023 – 31 Mawrth 2024 yn cael ei ganiatáu, ac yn seiliedig ar yr arian hwn y bydd y dyfarniadau contract yn cael eu cadarnhau.

2.0 Ymarfer Caffael Gwasanaethau Bysiau Cyhoeddus Ebrill / Mai 2023

Roedd disgwyl i'r holl Wasanaethau Bysiau Cyhoeddus sy'n cael cymhorthdal ac a reolir gan Gyngor Sir Ceredigion ddod i ben yn 2023, ac roedd hyn yn gyfuniad o'r canlynol:

- contractau tymor hir sy'n dod i ben yn naturiol (408 a 588),
- y rheini a gafodd eu hail-dendro'n ddiweddar ar ddiwedd 2022 ac a ddyfarnwyd ar gontractau 6 mis gydag opsiwn i ymestyn am 6 mis i ganiatáu adolygiad pellach (T21, 525, 526 a 588) yn amodol ar ddyfodol y Cynllun Brys ar gyfer y Sector Bysiau.

Yn ystod mis Ebrill a mis Mai 2023, gwahoddodd y Cyngor dendrau ar gyfer ei holl wasanaethau bysiau lleol sy'n cael cymhorthdal. Roedd y manylebau ar gyfer y gwasanaethau i gyd yn ceisio:

- Sicrhau bod y lefelau gwasanaeth yn dychwelyd i'r lefelau yr oeddent cyn Covid fan lleiaf
- Darparu gwasanaethau yn fwy aml mewn ardaloedd sydd ar hyn o bryd ond yn cael gwasanaethau ar nifer gyfyngedig o ddyddiau yr wythnos
- Safoni amseroedd gadael neu gyrraedd mewn cyrchfannau allweddol lle bo hynny'n bosibl
- Cyfuno contractau yn un contract unigol lle roedd llwybrau yn cynnwys nifer o gontractau llai
- Defnyddio tablau prisiau cyson yn seiliedig ar y pellter a deithir a lluosyddion safonol y diwydiant
- Optimeiddio cyfleoedd i integreiddio gwasanaethau dysgwyr a gwasanaethau cyhoeddus ymhellach

Y contractau y gwahoddwyd tendrau amdanynt oedd:

Rhif y llwybr	Disgrifiad o'r llwybr
T21	Aberystwyth – Llanafan – Tyn-Y-Graig – Pontrhydygroes – Pontrhydfendigaid – Tregaron (nid yw pob lleoliad yn cael ei wasanaethu bob dydd)
408	Aberteifi (llwybr cylchol o amgylch y dref) – Llandudoch
525	Aberystwyth – Ponterwyd – Llanidloes
526	Aberystwyth – Capel Dewi – Penrhyncoch
585	Aberystwyth – Llanilar – Tregaron – Llanddewi Brefi – Llanbedr Pont Steffan

588	Aberystwyth – Llangwryfon – Penuwch – Tregaron – Betws Bledrws – Llanbedr Pont Steffan
710	Aberystwyth – Llanfihangel y Creuddyn – Llanafan – Tyn-Y-Graig – Swyddffynnon – Tregaron (nid yw hwn yn wasanaeth sy'n bodoli eisoes ond roedd yn opsiwn gwella a allai, ochr yn ochr â'r 720, fod wedi disodli'r T21)
720	Aberystwyth - Capel Seion - Pontarfynach – Pontrhydygroes - Ysbyty Ystwyth – Pontrhydfendigaid - Tregaron (nid yw hwn yn wasanaeth sy'n bodoli eisoes ond roedd yn opsiwn gwella a allai, ochr yn ochr â'r 710, fod wedi disodli'r T21)

Gofynnwyd am gynigion ar gyfer contractau 2 flynedd + estyniad o 1 flwyddyn + 1 flwyddyn arall, a 5 mlynedd + estyniad o 1 flwyddyn + 1 flwyddyn arall yn ogystal ag ar sail cost Gros a Net.

(Cost gros yw pan fo'r Cyngor yn cadw'r incwm a chostau Net yw pan fo'r Gweithredwr yn cadw'r incwm, sy'n cynnwys teithwyr sy'n talu, ad-daliadau tocynnau consesiwn a Thaliadau Cilomedr Byw y Grant Cynnal Gwasanaethau Bysiau.)

Yn anffodus, ym mhob achos ond un, ni dderbyniwyd unrhyw gynigion gan Weithredwyr ar gyfer y manylebau a ddarparwyd gan y Cyngor.

Mae hyn yn golygu nad yw'r Cyngor wedi gallu caffael y lefel o wasanaeth y byddai wedi hoffi ei weithredu a'i gynnig i'r cyhoedd sy'n teithio.

Fodd bynnag, yn y rhan fwyaf o achosion, anfonodd Gweithredwyr fanylebau amgen ar gyfer llwybrau yn seiliedig ar yr hyn yr oeddent yn gallu ac yn fodlon ei ddarparu.

Nid oedd pob Gweithredwr wedi cyflwyno cynigion cost gros, a lle cyflwynwyd cynigion Net a Gros, mae'r Cyngor wedi ystyried incwm disgwylidig y gwasanaeth a'r gwahaniaeth ym mhrisiau'r cynigion wrth benderfynu ai dyfarnu ar sail Gros neu Net sydd fwyaf manteisiol i'r Cyngor.

Mae **Atodiad 1- Crynodeb o'r broses Caffael Gwasanaethau Bysiau Cyhoeddus (eithriedig)** yn rhoi rhagor o fanylion am y cynigion a dderbyniwyd a dyma ganlyniadau allweddol y broses:

- Yr holl contractau i'w dyfarnu ar sail 2 flynedd + opsiwn i ymestyn am 1 flwyddyn + 1 flwyddyn arall
- 408 i'w ddyfarnu yn seiliedig ar y cynnig ar gyfer manyleb y Cyngor ac ar sail cost net
- T21, 585 a 588 i'w dyfarnu yn seiliedig ar gynigion amgen gan y gweithredwyr ac ar sail cost net
- 526 i'w ddyfarnu yn seiliedig ar gynnig amgen gan y gweithredwr ac ar sail cost gros
- Ni fydd contract yn cael ei ddyfarnu ar gyfer y 525. Mae opsiwn amgen wedi cael ei ystyried gyda Chyngor Sir Powys i Geredigion gyfrannu at y gwasanaeth X47 ar gost o £58,500 y flwyddyn. Er y bydd hyn yn arwain at gael gwared ar rai cyfleoedd teithio, bydd yn cael gwared ar ddyblygu ar y

llwybr gan sicrhau cludiant i ddysgwyr cymwys ar yr un pryd. Mae'r gost hon tua £175,000 yn is y flwyddyn na'r gost o ddyfarnu contract 2 flynedd ar gyfer y 525.

- 710 – methu dyfarnu gan na chafwyd unrhyw gynigion
- 720 – methu dyfarnu gan na chafwyd unrhyw gynigion

Bydd contractau'n cael eu dyfarnu i ddechrau ar 1 Medi 2023 (ac eithrio'r 408 a fydd yn dechrau ar 1 Ionawr 2024) gyda dyddiad terfyn cychwynnol o 31 Awst 2025.

Bydd angen cytuno ar drefniant cymorth dros dro gyda LIC ar gyfer y cyfnod 25 Gorffennaf 2023 – 31 Awst 2023 / 31 Rhagfyr (fel sy'n briodol yn unol â dyddiadau terfyn y contractau presennol) i gwmpasu'r cyfnod rhwng yr adeg y daw'r Cynllun Brys ar gyfer y Sector Bysiau i ben a'r adeg y bydd y contractau gwasanaeth newydd yn dechrau.

3.0 Dyfodol Gwasanaethau Bysiau Cyhoeddus yng Nghymru

Mae'r diwydiant Gwasanaethau Bysiau Cyhoeddus yn parhau i brofi heriau sylweddol, wedi'u gwaethygu gan Covid-19 ac ansicrwydd parhaus ynghylch adennill nifer y teithwyr a ffrydiau ariannu, ac mae hyn yn golygu y bydd rhywfaint o anwadalrwydd sylweddol yn debygol ledled Cymru.

Fodd bynnag, oherwydd y nifer cymharol isel o wasanaethau, y cynnig masnachol bach ac amseriad proses gaffael y Cyngor, ystyrir bod y sefyllfa yng Ngheredigion yn y tymor byr iawn yn fwy sefydlog na rhanbarthau eraill ar hyn o bryd.

Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn ymwybodol o ddyheadau LIC i fasnachfreinio Gwasanaethau Bysiau Cyhoeddus yng Nghymru, a bydd swyddogion yn parhau i ymgysylltu â TrC a LIC mewn perthynas â'r cynigion hyn ac yn adrodd ar unrhyw ddatblygiadau arwyddocaol fel y bo'n briodol.

	A gwblhawyd Asesiad Effaith Integredig? Os na, nodwch pam	Naddo – diben yr adroddiad hwn yw rhoi diweddariad i'r Cabinet ar y sefyllfa bresennol
Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:	Crynodeb: Hirdymor: Cydweithio: Cynnwys: Atal: Integreiddio:	
Argymhelliad:	Bod yr adroddiad yn cael ei nodi	
Y rhesymau dros y penderfyniad:	Amherthnasol	
Trosolwg a Chraffu:	Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Ffyniannus	
Fframwaith Polisi:	Amherthnasol	

Amcanion Llesiant Cenedlaethol:	Hybu'r Economi, Cefnogi Busnesau a Galluogi Cyflogaeth a Chreu Cymunedau Cynaliadwy a Gwyrdd sydd wedi'u Cysylltu'n Dda â'i Gilydd
Goblygiadau Cyllid a Chaffael:	Pwysau cyllidebol ychwanegol, fodd bynnag bydd hyn yn cael ei fodloni gan Lywodraeth Cymru
Goblygiadau Cyfreithiol:	Dim
Goblygiadau staffio:	Dim
Goblygiadau eiddo/asedau:	Dim
Risgiau:	Bydd cyllid gan Lywodraeth Cymru yn cael ei dynnu'n ôl
Pwerau Statudol:	Deddf Trafnidiaeth 1985 a Deddf Trafnidiaeth (Cymru) 2006
Papurau Cefndir:	Dim
Atodiadau:	Atodiad 1- Crynodeb o'r broses Caffael Gwasanaethau Bysiau Cyhoeddus (Eithriedig)
Swyddog Arweiniol Corfforaethol:	Rhodri Llwyd, Swyddog Arweiniol Corfforaethol Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol
Swyddog Adrodd:	Gerwyn Jones, Rheolwr Corfforaethol Gwasanaethau Amgylcheddol / Katy Spain, Rheolwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Trafnidiaeth
Dyddiad:	12 Mehefin 2023